

b) în afara accentului: *kărmă* < *cîrmă*; *pălniia* < *pîlnie*; *părlóg* < *pîrloagă*; *stăngăc* < *sîngaci*; *tărăiș* < *tîriș*; *čokărlán* < *ciocîrlan*; *văr-těz* < *virtej*; *văloăre* < *viltoare* etc.;

16.3. Vocalei *ă* din cuvintele românești îi corespunde, atît sub accent, cît și în afara accentului, tot *ă*:

a) sub accent: *ăiș* < *hăis*; *băc* < *băț*; *păkura* < *păcură*; *vărul* < *văr* ș.a.;

b) în afara accentului: *băluca* < *băluță*; *bătuta* < *bătută*; *klătita* < *clătită*; *lăiuta* < *lăută*; *nămól* < *nămol*; *năvód* < *năvód*; *păkătósul* < *păcătosul*; *púpăza* < *pupăza*; *tăún* < *tăun*; *zăbún* < *zăbun* ș.a.

16.4. Vocale *a* neaccentuată din cuvintele românești este înlocuită cu *ă*: *ărmășarin* < *armăsar*; *ărcăr* < *arțar*; *măimúca* < *măimuță*; *fărfuriia* < *farfurie* ș.a.

Schimbarea este cerută de legile fonetice ale sistemului, potrivit cărora vocala *a* se păstrează în afara accentului numai în anumite morfeme: *bába*, dar *zákáčalka*.

16.5. În unele cazuri vocala românească *i* se înlocuiește cu vocala *i*: *gigilič* < *gîgilici*, *skinčim* < *a scînci*.

16.6. În unele cazuri vocala românească *i* este înlocuită cu *ă*, ca în *băšáka* < *bășică*.

16.7. Vocale *o* este înlocuită cu *i* în cuvîntul *šomildoc* < *šomoldók*.

16.8. Vocale accentuată *o* este înlocuită cu *u* în cuvintele: *kutúi* < *cotoi*; *sudumišám* < *a sodomi*; *să kănunišám* < *a se canoni*; *kănín* < *canon*. În ultimele două cazuri este posibil ca schimbarea să se fi petrecut mai întîi în forma verbală, unde trecerea *o* > *u* este normală în poziție neaccentuată, iar după aceea să fi avut loc și la substantive, poate și ca rezultat al omisiunii unor elemente de compunere: *kăunišám*: *kănín*.

16.9. Vocale *e* din cuvinte românești își păstrează în general caracteristicile fonetice, atît sub accent, cît și în afara accentului. În cîteva cazuri însă, a fost înlocuită cu *ă*: *zăr* < *zer*; *štrăngăr* < *ștrengar*.

16.10. Înlocuirea lui *e* cu *a* precedat de o consoană moale reprezintă o schimbare fonetică foarte interesantă: *burtef'áte* < *burtefete*; *vărt'álnica* < *virtelniță*; *kăd'álnica* < *cădelniță*; *l'án'a* < *lene*; *p'átek* < *petec*; *p'arde-váre* < *pierde-vără*.

S-ar putea ca unele dintre exemplele date să fi fost împrumutate direct cu acest aspect fonetic, ca de ex. *lipitoar'a*, *l'an'a*, ale căror forme articulate în limba română sînt: *lipitoarea*, *lenea* (difongul *ea* din împrumuturile românești este întotdeauna înlocuit cu *'a*; (v. mai jos). În exemplul dat mai sus, trebuie amintite și cauzele morfologice care au sprijinit trecerea *ea* > *'a*. Ca să fie incluse în sistemul morfologic al graiului, substantivele feminine terminate în *e* au fost împrumutate cu forma articulată. Substantivele *lipitoar'a* și *l'an'a* au în limba română desinența *e* pentru singular, nearticulat: *lipitoare*, *lene*, pe cînd în graiul studiat *e* nu poate fi marca genului feminin.

16.11. Deosebit de interesante sînt schimbările fonetice suferite de difongul *ea* în împrumuturile lexicale românești, schimbări care dovedesc că purtătorii graiului din Novo Selo „aud“ difongul românesc *ea*. În grai